

ขลุ่ยบ้านลาว

ชุมชนบางไผ่ไก่ (หมู่บ้านลาว)

วิทยาลัยนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบางไส้ไก่ เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยธนบุรี บรรพบุรุษของชุมชนเป็นชาวลาวที่ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์ ในสมัยธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าให้ชาวบ้านที่ถูกต้อนมาจากเวียงจันทน์มาตั้งรกรากบริเวณคลองบางไส้ไก่ และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ยกทัพไปปราบกบฏลาวในปี พ.ศ. 2369 ได้กวาดต้อนเชลยและไพร่ที่เป็นชาวลาวเข้ามาประเทศไทย โดยส่วนหนึ่งอยู่ที่จังหวัดสระบุรี อีกส่วนหนึ่งให้อยู่แถวคลองบางไส้ไก่ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงชุบเลี้ยงบ่าวไพร่ที่เป็นชาวลาว ซึ่งชาวลาวเหล่านี้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำแคน และชลุ่ยติดตัวมา ทำให้มีการผลิตและใช้เล่นในชีวิตประจำวัน

โดยชาวลาวจำนวนมากได้เข้ามาอยู่ในวังของพระองค์ เนื่องจากพระองค์ทรงโปรดการขับร้องแอ่วเพลงลาวและเป่าแคนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้คนไทยได้รับอิทธิพลเป่าแคนกันมากขึ้นและละทิ้งการละเล่นดนตรีไทย ทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเกรงว่าดนตรีของลาวจะมีอิทธิพลเหนือดนตรีไทย ต่อมาจึงได้ออกประกาศห้ามมิให้มีการเล่นเพลง เป่าแคน ชาวบ้านบางไส้ไก่จึงได้เลื้องค์ความรู้ในการผลิตขลุ่ยแทนจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีเจ้านายสกุลสนธิวงศ์ทรงพระนามว่า ที่ประทับอยู่ริมคลองบางหลวงซึ่งอยู่ใกล้กับคลองบางไส้ไก่ พระองค์ทรงโปรดดนตรีไทยเป็นอย่างมาก จึงได้ทรงพระทานคำแนะนำการทำขลุ่ยให้กับชาวลาวบางไส้ไก่ ทำให้ขลุ่ยของบ้านลาวบางไส้ไก่นั้นมีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม และเป็นที่ต้องการของนักดนตรีในยุคนี้้อย่างแพร่หลายและต่อมาขลุ่ยของหมู่บ้านลาวได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่หลายออกไปในวงการนักดนตรีไทยทำให้มีการขายเพิ่มขึ้นและคุณภาพที่ดีขึ้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันขลุ่ยได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะของเครื่องดนตรีไทยที่ได้เริ่มมีการเข้ามาเล่นอย่างแพร่หลาย เนื่องด้วยพระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของดนตรีไทย จึงได้มีการทรงทำนุบำรุงองค์ความรู้ภายในชุมชนบางไส้ไก่ ทำให้การผลิตขลุ่ยของผู้คนในชุมชนนั้นยังคงสามารถประกอบอาชีพได้ และมีการต่อยอดการผลิตขลุ่ยในรูปแบบต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

ประเภทของขลุ่ยที่ชุมชนบ้านลาวผลิต

①

②

③

④

⑤

1. ขลุ่ยหลีบ หรือขลุ่ยหลีก เป็นขลุ่ยที่มีขนาดเล็กที่สุดในบรรดาขลุ่ยไทยทั้งหมด ขนาดโดยประมาณคือยาว 25 เซนติเมตรและกว้าง 2 เซนติเมตร มีเสียงสูง เป็นขลุ่ยเพียงชนิดเดียวที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องนำวง เช่นเดียวกับระนาดและซอด้วง มักถูกใช้ในวงมโหรี

2. ขลุ่ยเคียงออ หรือขลุ่ยกรวด เป็นขลุ่ยที่มีขนาดปานกลาง มีขนาดใกล้เคียงกับขลุ่ยหลีบและขลุ่ยเพียงออ โดยมีขนาดใหญ่กว่าขลุ่ยหลีบ แต่เล็กกว่าขลุ่ยเพียงออ ขนาดโดยประมาณยาว 40 เซนติเมตรและกว้าง 2.2 เซนติเมตร มีระดับเสียงเท่ากับเสียงของสากล และมีระดับเสียงสูงกว่าขลุ่ยเพียงออ 1 เสียง

3. ขลุ่ยเพียงออ เป็นขลุ่ยที่ได้รับความนิยมในการเป่ามากที่สุด มีขนาดกลางเมื่อเทียบกับขลุ่ยชนิดอื่น มีขนาดโดยประมาณยาว 45 เซนติเมตรและกว้าง 2.5 เซนติเมตร ระดับเสียงปานกลาง ไม่ต่ำและไม่สูงจนเกินไป เป็นขลุ่ยที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องตาม มักถูกใช้ในวงเครื่องสายทั่วไปและวงมโหรี

4. ขลุ่ยรองออ เป็นขลุ่ยที่มีขนาดใหญ่กว่าขลุ่ยเพียงออเพียงเล็กน้อย แต่มีระดับเสียงที่ต่ำกว่าขลุ่ยเพียงออ 1 เสียง จึงถูกเรียกว่า “ขลุ่ยรองออ” มักถูกใช้ในวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์และวงมโหรีโบราณ

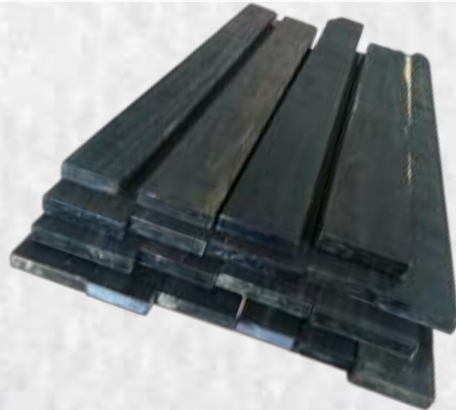
5. ขลุ่ยอู้ เป็นขลุ่ยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาขลุ่ยไทยทั้งหมด ขนาดโดยประมาณคือยาว 60 เซนติเมตรและกว้าง 4 เซนติเมตร มีระดับเสียงที่ต่ำกว่าขลุ่ยเพียงออ 4 เสียง มักถูกใช้ในวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

วัสดุในการผลิตขลุ่ย

1. ไม้รวก ใช้ไม้ไผ่สีสุก ไผ่สีสุกเป็นไม้ไผ่ที่มีผิวสวย ขนาดของปล้องและรูปพอเหมาะ
2. ทราย
3. อัฐมอญปนละเอียด
4. กาบมะพร้าว
5. น้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันพืช
6. ไม้สอดจับขลุ่ย ไม้ใช้เวลาเทศะแก้วทำลวดลาย
7. ตะกั่ว
8. กระจก
9. เต่า
10. สว่าน
11. เหล็กเจาะ เหล็กกระทุ้ง
12. มีดเหล็กปลายแหลม สำหรับเจาะปากนกแก้ว
13. มีดตอก สำหรับแกะดากปากขลุ่ย
14. ขี้ผึ้ง
15. ตะหลิว
16. เลื่อย
17. เหล็กแห่ขี้ผึ้ง
18. กระบวยตักถ่านหรือที่ตักน้ำตะกั่ว

ไม้ที่ใช้ในการผลิตขลุ่ย

นอกจากไม้รวกแล้วนั้นไม้เนื้อแข็งทุกชนิดก็สามารถนำมาผลิตขลุ่ยได้เช่นกัน อาทิ ไม้พญาจิวดำ ไม้สัก ไม้มะเกลือ ไม้มะค่า ไม้ประดู่ เป็นต้น โดยจะนำไม้มาลึงและนำมาทวงให้ได้ขนาดที่เหมาะสม ซึ่งข้อดีของการใช้ไม้เนื้อแข็งโดยภาพรวม คือ จะมีลักษณะเนื้อไม้ที่แน่นละเอียด ไม่แตกหักง่าย แต่หากมองโดยเฉพาะเจาะจงแต่ละชนิดนั้นจะมีข้อดี ข้อเสียที่แตกต่างกันออกไป โดยไม้ที่นิยมนำมาทำขลุ่ย ได้แก่

ไม้มะเกลือ เป็นไม้ที่น้ำหนักดี พอเหมาะแก่การทำขลุ่ย ค่อนข้างทำเสียงได้ง่าย แต่มีข้อเสีย คือ ใช้เวลาไม่นานจะเกิดรอยร้าวขึ้น

ไม้มะริด เป็นไม้ที่มีเนื้อเหนียว สามารถทำเสียงออกมาได้ดี

ไม้พุงแดง เป็นไม้มงคลของชาวจีน เนื้อไม้จะยุบตัวน้อยเมื่ออุณหภูมิเปลี่ยน

ไม้พญาจิวดำ เป็นไม้ที่นิยมนำมาทำเครื่องดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะเป็นไม้ที่หากนำมาทำขลุ่ยแล้วนั้นจะมีราคาที่สูง เพราะไม้พญาจิวดำนั้นหาได้ยากและถือได้ว่าเป็นไม้มงคลของประเทศไทย มีลักษณะเป็นไม้สีน้ำตาลสนิมที่มีความสวยงามและมีน้ำหนักเบา ทำให้เป็นไม้ที่ผู้คนให้ความสนใจและเป็นที่ต้องการครอบครองขลุ่ยที่ทำจากไม้พญาจิวดำนี้เป็นจำนวนมาก

ไม้เฒ่าหรือไม้รวก เป็นไม้ที่ได้รับความนิยมนำมาผลิตเป็นขลุ่ยตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะในสมัยโบราณนั้นขลุ่ยจะสามารถผลิตจากไม้เฒ่าหรือไม้รวกได้อย่างเดียว จนได้ขลุ่ยที่มีเสียงไพเราะที่สุดตั้งแต่มีการผลิตขลุ่ยขึ้น แต่ในปัจจุบันผู้คนนิยมใช้ไม้เนื้อแข็งหรือพีวีซีแทนไม้เฒ่าหรือไม้รวก

ไม้มะขาม เป็นไม้ที่ได้รับความนิยมในการนำมาผลิตเป็นขลุ่ยจำนวนมาก เนื่องจากเป็นไม้ที่เงาและมีลวดลายสวยงาม ไม้มะขามนั้นเป็นไม้มงคลที่จะต้องมียุ่ไม่ต่ำกว่า 100 ปี จึงจะสามารถนำมาผลิตเป็นขลุ่ยได้

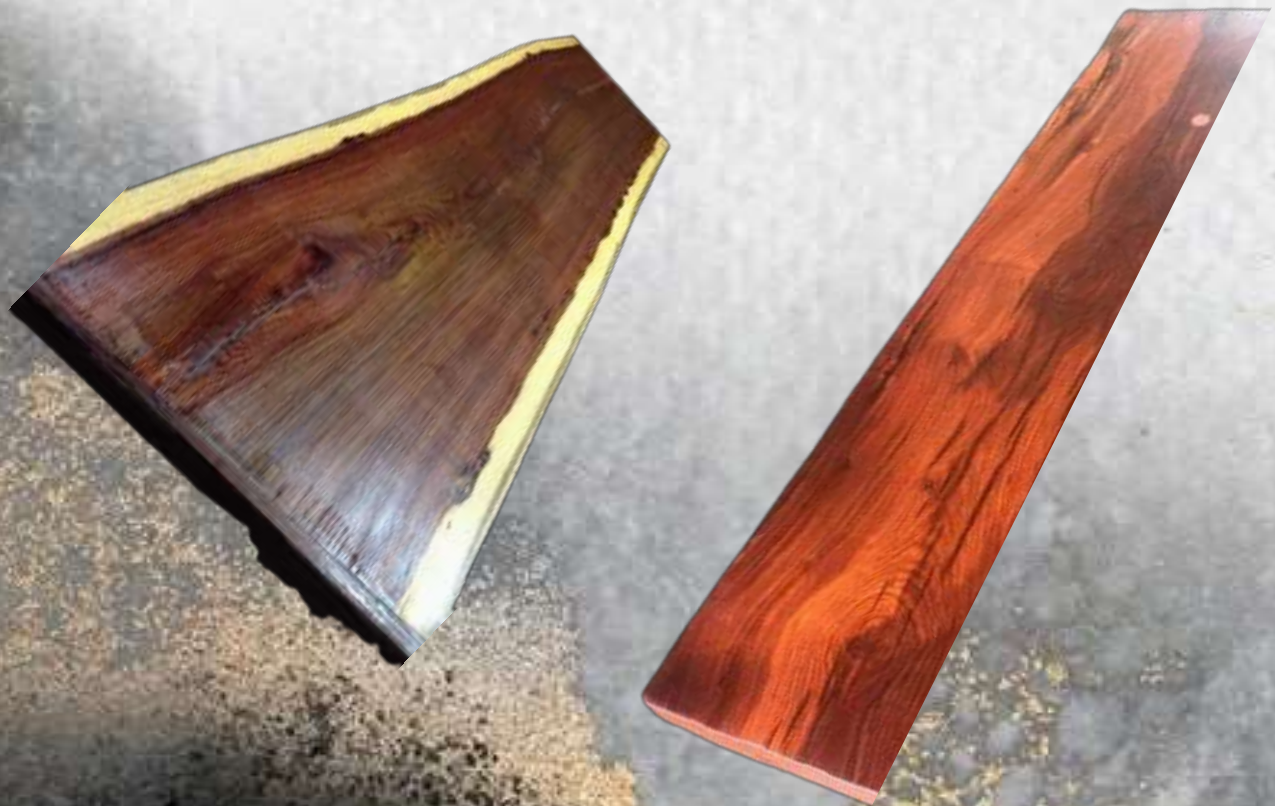
ไม้มะยม เป็นไม้ที่ได้รับความนิยมในการนำมาผลิตเป็นขลุ่ยเนื่องจากความเชื่อเรื่องความเป็นสิริมงคล มักนำมาผลิตเป็นขลุ่ยสีขาวสวยงาม และเป็นไม้ที่ถือว่ามียุ่ราคาที่สูงเทียบเท่าไม้มะขาม

ไม้สักทอง เป็นไม้ที่หาได้ยาก ได้รับความนิยมและเหมาะสมในการนำมาผลิตเป็นขลุ่ย เพราะเป็นไม้ที่มีเนื้อเหนียวที่นำมาทำในส่วนดากของขลุ่ย

ไม้ชิงชัน เป็นไม้ที่ช่างทำขลุ่ยนิยมนำมาผลิตเป็นขลุ่ย เป็นไม้ที่มีความเชื่อต่าง ๆ มากมายจึงได้รับความนิยม และเป็นที่ต้องการของท้องตลาด จะนำไม้ชนิดนี้มาผลิตขลุ่ยนั้นจะต้องมียุ่ 80 ปีขึ้นไป จัดเป็นไม้ที่หาได้ยาก

ไม้ประดู่ เป็นไม้ที่หาได้ง่ายกว่าไม้ชนิดอื่น ๆ เมื่อนำมาผลิตเป็นขลุ่ยแล้วทำให้ขลุ่ยมีราคาที่ย่อมเยาและไม้แพงจนเกินไป เพราะไม้ประดู่เป็นไม้ที่สามารถเพาะปลูกเองได้

โดยข้อแตกต่างระหว่างการใช้ไม้รวกกับไม้เนื้อแข็งนั้น ไม้รวกจะมีเสียงที่นุ่มกว่า เนื่องจากภายในไม้รวกมีเยื่ออยู่ในตัวทำให้เกิดความยืดหยุ่น ในขณะที่ไม้เนื้อแข็งนั้นเสียงจะมีลักษณะพุ่ง ไม่กลมกลืนกับเสียงอื่น ๆ เมื่อเล่นร่วมกับวงดนตรีไทยเท่าขลุ่ยชนิดไม้รวก

ขั้นตอนในการทำขลุ่ย

ในขั้นตอนแรกก่อนที่จะเริ่มทำการผลิตขลุ่ยได้จะต้องมีไม้ที่เหมาะสมในการทำเสียก่อน ซึ่งในแต่ก่อนนั้นชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) จะใช้ “ไม้รวก” ที่ต้องมาจากหมู่บ้านท้ายพิบูล อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสระบุรี โดยชาวบ้านในชุมชนจะใช้คำว่า “ตักขลุ่ย” แทนการเรียกขานจากการไปซื้อไม้

โดยการที่จะเลือกไม้ที่มีลักษณะที่ถูกต้องแล้วนั้น ต้องตัดไม้โดยวิธีที่ถูกต้อง ซึ่งขั้นตอนในการตัดจะเริ่มตัดจากแนวขวาง โดยเลือกบริเวณตรงกลางของต้นไผ่และนับขึ้นลง 5 ปล้องโดยประมาณก็จะได้ส่วนของไม้ไผ่ที่เหมาะสมในการทำขลุ่ย โดยเมื่อตัดเสร็จแล้วจะนำมามัดรวมกัน โดยมีมัดละ 100 ลำ เมื่อได้ตามจำนวนที่เหมาะสมแล้วนั้นก็就会นำขึ้นเกวียนกลับหมู่บ้าน

แต่ด้วยกาลเวลาที่หมุนเปลี่ยนไป การตัดไม้จึงมีการเปลี่ยนแปลง ไม้รวกมักจะถูกตัดเป็นท่อนและนำบรรจุลงกระสอบละ 300 ลำโดยประมาณ และจะขายยกกระสอบละ 600-800 บาทโดยประมาณ (ราคาอาจมีความผันแปรตามสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน) ซึ่งข้อเสียจากการซื้อยกกระสอบนั้น คือ ไม้รวกที่ถูกตัดออกมาจะมีลักษณะที่ไม่ได้ตรงตามความต้องการทั้งหมด เนื่องจากในกระสอบจะบรรจุไม้รวกที่ไม่ได้ผ่านการคัดเลือกมาอย่างเหมาะสม จึงทำให้ผู้ที่ต้องการไปตักไม้จะฝากซื้อจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการคัดเลือกไม้หรือช่างทำขลุ่ยโดยตรง ซึ่งเมื่อคัดออกมาแล้วนั้น ไม้ 1 กระสอบจะบรรจุไม้รวกที่สามารถใช้งานได้เพียง 10 กว่าเลาเท่านั้น

เมื่อได้ไม้ที่เหมาะสมในการทำขลุ่ยแล้วนั้น ก่อนที่จะนำเข้ามาสู่กระบวนการการผลิต ไม้ที่ใช้จะต้องแห้งสนิทผ่านกระบวนการธรรมชาติอย่างการอาศัยแสงแดดจากพระอาทิตย์ที่คอยเป็นตัวกระตุ้นให้ลักษณะของไม้ที่มีสีที่เปลี่ยนไปจากสีเขียวซีเหลือง ระยะเวลาในการตากถูกยืดหยุ่นออกไปตามฤดูกาล แต่ระยะเวลาที่ดีที่สุดควรตากค้างปี ซึ่งจะยิ่งทำให้มั่นใจได้ว่าไม้รวกที่จะนำมาใช้นั้นได้แห้งแล้วจริง ๆ เนื่องจากหากนำไม้มาทำขลุ่ยโดยที่ตัวไม้ไม่แห้งพอแล้วนั้น เมื่อเวลาผ่านไปไม้ที่ถูกนำไปทำจะแปรสภาพกลายเป็นไม้แห้ง ไม้จะมีลักษณะที่หดตัวลงและเปี้ยวงอ ซึ่งจะส่งผลให้เสียงที่ได้ก็จะเปลี่ยนไปเช่นกัน

เมื่อได้ไม้ที่แห้งสนิทแล้วนั้น ช่างจะคัดเลือกไม้ตามความยาวที่เหมาะสมต่อประเภทของขลุ่ยที่จะทำ โดยในสมัยโบราณช่างมักจะนิยมใช้ความยาว 1 ศอกวัด ขนาดรู 5 หุนโดยประมาณ (5/8 นิ้ว) เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว ซึ่งเมื่อได้ไม้ที่นำมาตากตรงข้อด้านปลายออกด้วยแล้วนั้น ข้อควรระวังอย่างหนึ่งที่ตามมา คือ ระวังไม้ให้พ้นจากมอดที่จะมากินไม้รวก

เมื่อได้ขนาดไม้ที่เหมาะสมแล้วนั้น ขั้นตอนถัดมาที่สำคัญคือการเตรียมผิวไม้ให้มีลักษณะขึ้นเงาสวยงาม รวมถึงกลบร่องรอยที่ไม่พึงประสงค์ออกไป โดยนำ “ดินส้ม” มาขัดผิวไม้ แต่เนื่องจากในระยะหลังดินส้มมีราคาที่สูงขึ้น “อิฐมอญ” จึงกลายมาเป็นบทบาทสำคัญในการกำจัดรอยที่ไม่พึงประสงค์ออกจากผิวไม้ โดยการหยดน้ำลงไปลงบนอิฐมอญที่ถูกตำจนละเอียด แล้วนำกาบมะพร้าวมาใช้ควบคู่และขัดจนกว่าจะขึ้นเงาที่สวยงาม นอกจากนี้ไม้พื้นราบและไม้ภูเขาที่มีลักษณะผิวไม้ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เป็นเรื่องยากหากจะต้องใช้ไม้พื้นราบในการทำขลุ่ย เนื่องจากไม้พื้นราบมีผิวไม้ที่มีลักษณะความกระด้างที่ไม่มากพอ ทำให้เวลาหากขัดผิวเนื้อไม้พื้นราบออกแล้วนั้นจะต้องลงน้ำยาขลิคท์บอีกชั้นหนึ่งเพื่อปกป้องรอยรอยเพื่อขึ้นการทำลวดลายในขั้นตอนถัดไป

การทำลวดลาย

ในการทำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของขลุ่ยบ้านลาวหรือซุ่มชนบางไส้ไก่ นั้น คือ การทำลวดลายจาก “ตะกั่ว” โดยนำสารตะกั่วผ่านความร้อนเพื่อให้กลายเป็นของเหลวเพื่อที่จะง่ายต่อการทำลวดลาย ส่วนตัวขลุ่ยนั้นจะถูกสอดไม้เข้าฝั่งปลายด้านที่ใช้ไว้สำหรับเป่าเพื่อง่ายต่อการจับและหมุนเพื่อให้เกิดลวดลายโดยรอบมีในบางลายที่มีที่ตักสารตะกั่วโดยเฉพาะเจาะจงสำหรับการทำลายอย่าง “ลายพิกุล” ที่มีข้อันที่ถูกเจาะรูโดยมีลักษณะเป็นลายดอกไม้คล้ายสมอเรือ ส่วนลายนอกเหนือจากนี้จะใช้เป็นที่ตักโดยทั่วไปเพราะเพียงแค่อาศัยความชำนาญในวิชาชีพในการทำลวดลายเพียงเท่านั้น

โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นในครั้งแรกหลังจากการตั้งเตาไฟมักจะทำการวดลายที่ต้องใช้เส้นที่คมและชัดเจนอย่างลายกระจิบ เป็นต้น แต่หลังจากที่ผ่านการตั้งเตาไปสักครู่แล้วนั้นเตาไฟจะเกิดแรงไฟที่อ่อนลง ช่างโดยทั่วไปมักจะทำเป็นลายหิน เนื่องจากน้ำตะกั่วที่ผ่านการเทจะมีความหนืดมากขึ้นจนไม่สามารถไหลออกมาเป็นเส้นที่คมชัดได้ ลายหินจึงถือเป็นลายที่เหมาะสมที่สุดที่จะถูกวาดขึ้นมาตามเวลาดังกล่าว หลังจากผ่านขั้นตอนการวาดลวดลายต่าง ๆ ไปได้สักพักน้ำตะกั่วที่ได้จะกลายเป็น “ขี้ตะกั่ว” วิธีการหลักในการไล่ขี้ตะกั่วของชุมชนบางไส้ไก่ (หมู่บ้านลาว) คือ การชูดมะพร้าวในส่วนที่มีลักษณะสีดำที่สุด โรยลงไปบนขี้ตะกั่ว หลังจากนั้นขี้ตะกั่วที่เกิดขึ้นก็จะกลับมามีลักษณะเป็นน้ำที่สามารถมาเทได้อีกครั้งเหมือนยามที่ตั้งเตาในครั้งแรก

ข้อสังเกตอีกอย่างของการทำขลุ่ยของชุมชนบางไส้ไก่ คือ มีการสืบทอดลักษณะวัฒนธรรมนี้มาอย่างยาวนาน กล่าวคือ หากย้อนกลับไปในช่วงก่อนมีการปรากฏลวดลายขลุ่ยชนิดหนึ่งที่มีชื่อว่า “ลายรม” ลายนี้เป็นลายที่พิเศษที่ถือได้ว่ามีกรรมวิธีในการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อนและหากการทำลวดลายนี้ไม่ได้ในปัจจุบันเนื่องจากวัสดุหลักในการทำลวดลายนี้ไม่ใช่สารตะกั่ว แต่กลับเป็น “รง” หรือ “รงทอง” ที่นิยมใช้ในการวาดจิตรกรรมฝาผนังหรืองานศิลปะต่าง ๆ โดยเมื่อนำขลุ่ยที่ถูกแต่งแต้มโดยตรงทองผ่านปลายพู่กันไปลงไฟให้เกิดความร้อนจากกำมะถันแล้วนั้นก็จะก่อให้เกิดลวดลายที่สวยงามที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน

เสียง การต่งเสียง

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเล่นเครื่องดนตรีชนิดเป่าอย่างขลุ่ยนั้น คือ ลม เครื่องดนตรีจะต้องมีการถ่ายเทอากาศที่เหมาะสมพอที่จะให้เสียงที่ถูกเป่าผ่านเข้าไปแล้วออกมานั้นเกิดเสียงที่ตั้งพอดตามความต้องการ ปากนกแก้วและรูบริเวณต่าง ๆ ของขลุ่ยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการทำให้ตัวขลุ่ยนั้นสามารถถ่ายเทอากาศได้

การเจาะรูขลุ่ยในปัจจุบันมักจะทำด้วยสว่านไฟฟ้า ซึ่งสามารถประหยัดเวลาในการทำ รวมถึงได้ให้ความแม่นยำในการทำได้อย่างดี การเจาะปากนกแก้วก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ตัวขลุ่ยนั้นเกิดเสียงที่นุ่มนวลขึ้น โดยจะนิยมจะเจาะจากความกว้างที่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากหากทดลองเป่าแล้วเสียงที่ได้เกิดต่ำกว่ามาตรฐานก็สามารถขยายให้ใหญ่ขึ้นได้ตามความเหมาะสม

“ดากขลุ่ย” คือ อีกส่วนที่สำคัญในการทำให้ขลุ่ยนั้นเกิดเสียง โดยตัวดากขลุ่ยนั้นจะอยู่ตรงบริเวณที่ปากของผู้เล่นจะจรดลงบริเวณนั้นและเป่าให้เกิดเสียงออกมา ซึ่งไม้ของบริเวณดากขลุ่ยกลับไม้ของตัวขลุ่ยจะเป็นคนละชนิดกัน เนื่องจากไม้ที่ใช้บริเวณดากขลุ่ยนั้นควรมีลักษณะที่เนื้อไม้ค่อนข้างแน่นและละเอียดอย่างไม้ตระกูลสักที่นิยมใช้ในส่วนดากขลุ่ยเป็นจำนวนมาก โดยขั้นตอนในการทำนั้นจะนำไม้ที่จะทำเป็นดากขลุ่ยสอดเข้าไปภายในตัวขลุ่ยโดยระดับอยู่เหนือกว่าปากนกแก้วและใช้ตัวลื้อคหนีบให้แน่นพอที่ไม้ข้างในจะไม่ขยับ หลังจากนั้นจะตัดไม้ส่วนที่เกินออกและเก็บรายละเอียดโดยรอบให้เรียบเนียน รวมถึงไม้เกิดรอยร้าวขึ้น

ขลุ่ยบ้านลาวเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ติดตัวมากับชาวลาวเวียงจันทร์ตั้งแต่ในสมัยธนบุรี ที่เข้ามายังประเทศไทยในฐานะเชลยศึก ชาวลาวได้เข้ามาพร้อมกับองค์ความรู้ในการทำขลุ่ย ในช่วงแรกได้เกิดการทำขลุ่ยขึ้นมาเพียงแค่การเล่นภายในกลุ่ม เพื่อเป็นการคลายความเหงาเมื่อคิดถึงบ้าน แต่ภายหลังมีการทำขายเพื่อเป็นการหาเลี้ยงชีพ และด้วยความที่ขลุ่ยบ้านลาวมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องของการทำลวดลาย ทำให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องของดนตรีไทย จึงนำไปสู่การจัดการองค์ความรู้เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับขลุ่ยบ้านลาวสำหรับผู้สนใจในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้นี้ให้มีความง่ายต่อการค้นหามากขึ้น

